

16.8.2017

Sisäministeriö
Rajavartio-osasto

Viite SM013:00/2016

Asia Lausunto hallituksen esitykseen eduskunnalle laeiksi rajavartiolain ja ulkomaalaislain sekä eräiden niihin liittyvien lakien muuttamisesta

Valtioneuvoston kanslia kiittää mahdollisuudesta lausua otsikon mukaisesta luonnoksesta hallituksen esitykseksi. Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi rajavartiolakia, ulkomaalaislakia, henkilötietojen käsittelystä rajavartiolaitoksessa annettua lakia, rajavartiolaitoksen hallinnosta annettua lakia, poliisilakia ja rikoslakia. Esityksen tarkoituksena on kehittää Rajavartiolaitoksen ja rajavartiomiehen normaaliolojen toimivaltuuksia siten, että Rajavartiolaitos voi varautua sekä nopeasti ja tehokkaasti vastata Suomen turvallisuusympäristössä ilmeneviin uhkien sekä itsenäisesti että yhteistyössä muiden toimivaltaisten viranomaisten kanssa.

Valtioneuvoston kanslia pitää luonnoksen keskeisiä ehdotuksia tarpeellisina lisäyksinä nykyisiin toimivaltuuksiin, jotka parantavat kokonaisturvallisuutta.

Valtioneuvoston kanslia kiinnittää esitysluonnoksen muutamaan päätöksentekoa koskevaan kohtaan huomiota:

Hallituksen esitysluonnoksessa on tarkoitus lisätä rajavartiolaitoksen hallinnosta annetun lain 7 §:ään (liitelaki 4) uusi 4 momentti:

Edellä 2 ja 3 momentissa säädetystä poiketen virkamiehen henkilökoh- taista aseistusta voimakkaamman sotavarusteiden tapahtuvan asevoiman käyttöä koskevaan rajavartiolaitoksen sotilaskäskyasiaan sovelletaan puolustusvoimista annetun lain (551/2007) 32 §:n 2 momentissa sää- dettyä menettelyä. Asiaa esiteltäessä sisäministerillä ja rajavartiolaitok- sen päälliköllä on oikeus olla läsnä ja lausua käsityksensä siitä.

Puolustusvoimista annetun lain 32 §:n 2 momentin mukaan kyseisissä tilanteissa pääministeri voi olla läsnä ja lausua käsityksensä asiasta.

Ehdotetun lain yksityiskohtaisissa perusteluissa puolestaan todetaan, että voimassa olevan pykälän mukaan tasavallan presidentin päätettävät Rajavartiolaitoksen sotilas- käskyasiat esittelee sisäministeri. Asiaa esiteltäessä pääministerillä ja Rajavartioli- toksen päälliköllä on oikeus olla läsnä ja lausua käsityksensä siitä. Tässä esityksessä

rajavartiolakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 34 c § Rajavartiolaitoksen toimivaltuuksista sellaisessa sotilaallisen maanpuolustuksen tehtävässä, jonka puolustusvoimat Rajavartiolaitokselle antaa. Toimivaltuuksiin kuuluisi tarvittaessa myös sotilaallisen asevoiman käyttö valtakunnan puolustamiseksi. Sotilaallisen voiman käyttö on tasavallan presidentin päätettävä sotilaskäskyasia. Muutoksella korostettaisiin puolustusvoimien asemaa sotilaallisen maanpuolustuksen päävastuuviranomaisena ja sotavarusteiden tahtuvan asevoiman käytöstä päättämisessä.

Esitysluonnoksessa todetaan lisäksi, että asiaa esiteltäessä sisäministerillä ja Rajavartiolaitoksen päälliköllä olisi oikeus olla läsnä ja lausua käsityksensä siitä. Esityksessä jää epäselväksi pääministerin rooli tällaisissa tilanteissa. Koska kyseessä on puolustusvoimista annetun lain 32 §:n 2 momentissa tarkoitettuun sotilaskäskyasiaan rinnastuva asia, valtioneuvoston kanslia esittää, että selvyuden ja yhdenmukaisuuden vuoksi ehdotettuun säännökseen tai vähintään perusteluteksteihin kirjataan voimassa olevan puolustusvoimista annetun lain säännös, jonka mukaan pääministerillä on oikeus olla läsnä ja lausua käsityksensä asiasta. Asia voitaisiin kirjata seuraavasti: "Pääministerin lisäksi sisäministerillä ja Rajavartiolaitoksen päälliköllä olisi oikeus olla läsnä ja lausua käsityksensä asiasta."

Valtioneuvoston kanslia kiinnittää huomiota myös otsikon 3.1. (Tavoitteet ja toteutamisvaihtoehdot) kohtaan (s.17), jossa todetaan, että "Valmiuslaissa säädettyihin poikkeusoloihin perustuviin ja erikseen käyttöön saataviin toimivaltuuksiin liittyisi haasteita, koska silloin edellytettäisiin poikkeusolojen määritelmien täyttymistä ja poliittista päätöksentekoa toimivaltuuksien käyttöön saamiseksi." Valtioneuvoston kanslia toteaa, että lause on huonosti muotoiltu ja antaa sen kuvan, että "normaaliolojen häiriötilanteistakin" voitaisiin säätää valmiuslaissa, mutta sen haasteellisuuden vuoksi nyt ei ole näin tehty. Samoin viittaus poliittiseen päätöksentekoon haasteena ei ole kovin onnistunut. Valtioneuvoston kanslia esittää, että asia muotoiltaisiin: "Valmiuslain poikkeusolojen toteamiselle asetettu kynnys on korkea ja tiettyihin perusteisiin rajattu. Valmiuslain mahdollistamat toimivaltuudet voidaan ottaa käyttöön vain, jos tuo kynnys ylittyy. Esityksessä tarkoitetuissa tilanteissa ei ole kyse välttämättä valmiuslain tarkoittamista poikkeusoloista, vaan esityksessä ehdotettavilla toimivaltuuksilla on tarkoitus tarvittaessa puuttua myös normaaliolojen häiriötilanteisiin."

Alivaltiosihteeri

Timo Lankinen

Lainsäädäntöneuvos

Sanna Helopuro